

Knihy: Jindřich Novotný st. - 1873 - počátky služby 1.

Počátky kazatelské a misijní činnosti Jindřicha Novotného st. mají kořeny ve *Svobodné reformované církvi české* na podzim roku 1873, kdy se vrátil ze studijního pobytu v misijní instituci St. Chrischona v Basileji (1870–73). Kazatel Svobodné reformované církve popisuje ze svého pohledu ve své knize peripetie počátků služby Jindřicha Novotného st. i události a možné důvody jeho odchodu k baptistické misijní práci.

Čtení na pokračování části knihy *Nástin dějin svobodných církví křesťanských zvláště pak Svobodné reformované církve české* od Aloise Adlofa z roku 1905.

Knihy

Jindřich Novotný st. - 1873 - počátky služby 1.

54 K 1629
• • • • KVĚTY. • • • •

XIV.

14 350 hr
NÁSTIN DĚJIN

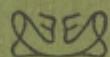
SVOBODNÝCH

CÍRKVÍ KŘEŠŤANSKÝCH

ZVLÁŠTĚ PAK

SVOBODNÉ

REFORMOVANÉ CÍRKVE ČESKÉ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KŘEŠŤ. SPOLKU MLADÍKŮ V ČECHÁCH.

TISKEM A. MALÍŘE NA KRÁL. VINOHRADECH.

1905.

Cena 80 hal.

NÁSTIN DĚJIN

SVOBODNÝCH

CÍRKVÍ KŘEŠŤANSKÝCH

ZVLÁŠTĚ PAK

SVOBODNÉ
REFORMOVANÉ CÍRKVE ČESKÉ.

KVĚTY XIV

V PRAZE.

NÁKLADEM KŘEŠŤ. SPOLKU MLADÍKŮ V ČECHÁCH.
TISKEM A. MALÍŘE NA KRÁL. VINOHRADECI.

1905.

Knížka tato má především sloužit k poučení o začátcích církve členům našim. Cítila se potřeba už dávno míti něco takového, poněvadž pamětníků čím dále tím více ubývalo. I podvolil jsem se sepsati tento nástin dějin buď z vlastní paměti buď z paměti jiných vyptav se na vše, čeho sám jsem svědkem nebyl. Zdálo se mi, že nemám s prací svou odkládat, poněvadž ještě někteří pamětníci začátků jak u nás tak jmenovitě v církvi reformované jsou na živu, a tak potvrditi mohou dějin anebo ještě jich doplniti aneb, třeba-li, i opravit některé podrobnosti. Některé ovšem stránky vypadly obranně proti obžalobám a výtkám se strany jiných. Neměl jsem a nemám v úmyslu někomu ublížiti. Vypsal jsem vše tak, jak jsem nejlépe věděl.

Dvacet let pak od dob krise až po dnes jsem kvapně přešel. Nelze psát dějiny podrobné z tak blízka. Ostatně by to přesahovalo rozměr knížky, která během psaní nad původní úmysl vzrostla. Knížka byla už před rokem napsána, a v komitétu, který připravoval návrh na nynější naše církevní zřízení,

předčítána a to se souhlasem. Během roku znovu přehlédl jsem rukopis a připojil jsem četné poznámky, pod čarou, upraviv též poněkud a rozšířiv poslední dvě kapitoly. Druhé vydání může být bohatší a úplnější.

Jsem přesvědčen, že původ práce naší je od Boha. On také milostivě bděl nad námi až dosavad. Buďme mu vděční. Nedospěli jsme tam, kde jsme toužili být. Prosme za novou sílu, za zmocnění s hůry a za obecné rozvlažení od tváři Páně u nás i v církvích ostatních.

V P r a z e, 7. března 1905.

Alois Adlof.

VII.

Zima 1873-74. byla využítkována pro práci měrou svrchovanou. Mimo shromáždění v ulici Bartolomějské byly nedělní školy na Vinohradech u Schaufflerů, v Lipové ulici u Clarků a v Eliščině třídě u mostu u Adamsů, kterážto zvláště kvetla. Práce nedělní školy s mnohými dítkami těšila se zvláštní ochraně policejního ředitele Dedery. Učitelkami tenkrát nedělní školy byly také slečny Nickova a Medáčkova, pozdější učitelky krabčické. Tenkrát studovaly na ústavě učitelek.

Když jazyková znalost byla tak dalece osvojena a práce v Praze v běh uvedena, zdálo se bratřím, že přítomnost tří rodin v Praze je plýtváním sil. Sešli se 12. února 1874. v bytě Clarkově a po dlouhém rokování a modlitbách rozdělili si práci tak, že Adamsovi zůstanou v Praze, Schaufflerovi odeberou se do Brna a Clarkovi s Bisselovými, kteří jako čtvrtá misijní rodina do Vídně přibylí odjedou do Inšpruku.

První, kteří se stěhovali, byli Clarkovi. Půldruhého roku pracovali s Bisselovými v Inšpruku hlavně rozšiřováním spisů, k čemuž také knihkupectví zřídili. Ale práce byla tu mnohem obtížnější než v Čechách. Zvláštní zmínky zasluhuje kolportér Kaupert, který

s neunavnou horlivostí rozšiřoval Písmo sv. po údolích i horách, snášeje trpělivě protiventství bigotního obyvatelstva. Zdálo se, že ve Štýrském Hradci bude půda vhodnější, a proto přestěhovali se tam a zřídili tu knihkupectví opět. Inšprucké zrušili a Iseliho, který měl je na starosti, povolali do Hradce. Zde práce více se dařila, a duše přicházely k probuzení. Probuzené duše připojily se pak k církvi ev. luterské nebo k baptistům, neboť misije neměla tenkrát v úmyslu zakládat církve novou. Tehdy seznámil se dr. Clark s věřící hraběnkou de La Tour, která pečujíc o sirotky v Gorici, prosila za učitele. Clark doporučil Reinmutha, a když tento po dvou letech pro neshody s hraběnkou odešel, Lohmanna. Oba také platil několik let; až když hrabě umřel, hraběnka prohlásila, že nyní lze jí samotné učitele si platiti. Reinmuth dostal se později do Meranu a do Inšpruku, kde jeden vznešený Škot, Oswald, na uctění památky své v Tyrolsku zesnulé choti práci evanjelisační konánu míti chtěl. Odebral se do Tyrol r. 1882. a když Iseli z Hradce odešel do Bernu, knihkupectví darováno se vším příslušenstvím traktátní společnosti, která je dosud řídí, a práci evanjelisační a diakonskou přejal Reinmuth stále vydržovaný od Oswalda a potom od jeho syna Gordona. Příčiněním Clarkovým

zřízen také sirotčinec ve Feldkirchu založený farářem Schwarzem.

Tak i práce v jižním Rakousku nebyla tak docela nadarmo. Brzo ovšem se ukázalo, že Bissell je spíše učencem než praktickým misionářem. Práce česká hned zpředu nabývala převahy, a on jsa už starší muž česky učití se hrozil. Úmysl jeho a společnosti byl ten, že vyučovati bude v jakémsi druhu semináře studenty, kteří by pro práci evangelia byli vybráni. Nemaje vyhlídek pro práci takovou v německých částech Rakouska, resignoval a do Ameriky se vrátil.

Ale i Clarkovi nezůstali v Št. Hradci. Vrátili se 15. října 1878. do Prahy.

V Praze zatím práce se šířila. I tu zřízeno »Knihkupectví křesťanských spisův« V. Horkého a spol. (Schauffler a Adams) a velikým nákladem zřízena půjčovna knih. Celou řadu dobrých knížek pro děti i traktátů přeložil sám Horký, býv. ref. učitel, kterého Šubert Schaufflerovi doporučil. Spisky vydané od Horkého, jakož i spisy spolku Komenského, který tenkrát svou činnost započal, jaly se šířit požehnaný a dalekosáhlý vliv. Jmenovitě sluší připomenouti Kašparův zpěvník Písně cestou života a Praxis

Pietatis. Knihkupectví bylo zřízeno v Bartolomějské ulici vedle sálu (č. 16.) r. 1874.

V týž rok započato s prací v Táboře. Pro ni byl propůjčen od ev. bratrské církve Karel Motl. Zřejmo, že ev. bratrská církev zajímala se o Čechy už dávno. Jaenicke to byl, který vymohl berlínské vydání české bible (1808.) a biskup Fabricius ji skrze kolportéry s velikým nebezpečím po Čechách rozšířil. V letech šedesátých Kleinschmidt navštěvoval faráře, a W. Hartwig se dokonce na vyzvání a přání faráře Jurena v Čermné usadil. V Čermné bylo hnutí způsobené skrze Motla (nar. 1834.). Jeho matka byla upřímně věřící duše. Slzíc řekla jednou malému Karlovi: »Ó milé dítě! Pán Ježíš dej tobě pravou a živou víru, abys k spasení přišel.« Vyrostl v známosti, ale k probuzení přišel čtením Hlubiny bezpečnosti a jmenovitě Bunyankou. Napsal jednou: »Roku 1864. na podzim a v zimě zápasila duše má o požehnání, totiž o jistotu spasení, s Bohem. Byv dne jednoho sám doma s Jozefem, který byl v 7. roce, četl jsem Izaiáše 53. kapitolu. Při tom čtení zmocnila se mne taková úzkost, že jsem řekl dítěti, aby se mnou také kleklo, abychom se modlili. Modlil jsem se ovšem hlasitě, a má duše ucítla užitek smrti Beránka Božího, na jehožto zásluhy jsem se Otci odvolával. Nabyl jsem jistoty, a má

duše dostala pokoj. Potom jsem často i o půl noci vstával a Pánu prozpěvoval. Měl jsem radost velikou.« O této své jistotě, již nabyt v Bohu, nemlčel, a brzo se scházela u něho malá společnost ku čtení Bunyanky, Odpočinutí svatých, Harmonie a j. Někteří nabyli té jistoty též obrátivše se k Bohu, jiní se posmívali. R. 1866. seznámil se s Hartwigem, a hned první jeho návštěva v Čermné utvrdila jej v poznání, že Hartwig totéž zakusil, co on. Na přání všech a k žádosti farářově se Hartwig na podzim r. 1866. v Čermné usadil, milován od kroužku přátel, kteří rádi naslouchali jeho třeba velice chatrně česky mluveným výkladům slova Božího. Poněvadž farář tomuto hnutí nerozuměl, odcizovali se sobě. Motl dva roky do kostela už nechodil, dříve než se i s potštýnskými bratřími k církvi bratrské r. 1870. připojil. Ještě jedna zkušenost z jeho života sloužíž zde za důkaz, jak si počínati má duše v pokušení: »Když jsem jedenkrát šel domů ze shromáždění, bylo mi tak, jako by mi do ucha a srdce někdo pošeptal: Ty máš za to, že máš odpuštění hříchů; ale jest to klam. Ne! To ty sobě nesmíš přivlastňovati. Tys veliký hříšník. Poklekl jsem na zahradě před chaloupkou a modlil jsem se. Odpověď dostal jsem ode Pána tuto: Doufej synu! Odpuštění jsou tobě hříchové tvoji. Jdi v pokoji.«

Motl od r. 1867. kolportéroval, rozšiřuje slovo Boží a mluvě s lidmi o spasení a připravoval půdu tak pro církev bratrskou. A když usneseno zahájit práci misijní v Táboře, přijat byl pro ni Motl.

V září pak přibyl do Prahy chrischonský chovanec Jindřich Novotný, který svého času vlivem K. M. L. Stahlschmidta, misiónáře van Andela a far. Šuberta se rozhodl vzdát se obchodu svého plátenického a jíti na Chrischonu na vzdělání. Býval katolíkem. Veliké hnutí východočeské, jehož jádrem byl Balcar, nezůstalo i na něho bez vlivu. V jeho rodišti, Řešetové Lhotě, bývaly schůzky nedělní ku čtení z bible, postily a modliteb. Byl záhy přesvědčen o bludu římském a tak připojil se ve svém 20. roce (r. 1866.) k církvi reformované. K poznání svých hříchů a svého spasení přišel později, jmenovitě stykem s údy ev. bratrské církve (Stahlschmidtem a Hartwigem).

Tak začátky díla Páně misijního našeho mají známky oekumenické na sobě. Pracováno pro Pána nástroji patřícími různým církvím a ve shodě se všemi.

Jaká tenkrát doba vánku jarního byla, vysvítá ze strachu, který se zmocňoval některých farářů nad rozvalinami církve a jak se lekali hněvu Božího proto, že tak mnozí jedí a píjí sobě nehodně u stolu Páně. Ne-

jednomu zdálo se, že celá církev je pod hněvem Božím, trpíc na kazatelně muže druhu Košutova, racionalistu,⁷⁰ který posmíval se poznání bídy a zkázy srdce a křiku probuzeného svědomí: Bídny já člověk! Kdo mne vysvobodí? Sám Šubert v úzkosti srdce celá léta v Krabčicích vysluhoval »chléb obecný« a »kalich obecný«, bez posvátného jedení a pití. Mezi znepokojenými dušemi jmenujeme zvláště V. Valíše, který už vlivem věřících profesorů k vážnějšímu nazírání přišel. Jeho vnitřní nepokoj byl stupňován návštěvami kolportéra Karla Motla, když v Bučině farářoval. Vida, že církev zůstává netknuta jeho působením, protože nedůsledným, přijal povolání do Libiše 1869. Chtěl začít znovu. Ale sám netěše se pokoji Božímu ani pokoji synů Božích, uměl jen děsiti hříšníky. Cítil, že vysluhuje svátosti nevěřícím a bezbožným, sám také pomáhá hromaditi hněv Boží na církev. Úzkosti jeho dostoupily své výše, když jednou kostel byl naplněn posluchači, kteří přihrnuli se k stolu Páně. Po plamenném kázání opustil kostel, zanechav v ustrnutí celé shromáždění. Složiv

⁷⁰ »Předpotopní racionalism, který u nás před ně jakými 30 lety ještě po smrti strašil, situován jsa některými svými odchovanci vídeňských a uherských leho marodérů, jmenovitě bratřími Košuty.« Hlasy ze S., R. XLIV. 1904. str. 80.

úřad přihlásil se u Adamse, který jeho do Prahy 1875. povolal.

Nyní mohly bývat návštěvy Šubertovy v Praze řidšími, ale nepřestaly. Kázání jeho byla i na dále provázena požehnáním. Kázání Vališova byla vzletná, plamenná, uchvacující. Jeho život byl prostý nároků. Maličkostí mu bylo všechno rozdat a žít o vodě a chlebě. Ale jeho nitro bylo neujasněno a zmítáno. Duše jeho ještě netkvěla v pokoji, jehož dochází ospravedlněný věrou. Přícho-dem Novotného nastaly také různice. Způsob jeho kázání byl jiný, než v Praze byli uvyklí. Zákonem děsil, aby pak ustrašená duše hledala jistoty a pokoje v Pánu Ježíši. Ti, kteří mu nerozuměli a spokojovali se pouze nábožností, anebo, kteří se na jeho nedostatečném vzdělání uráželi, semkli se proti němu. Tak nastaly strany. Vališ brzy zaujal stanovisko proti Novotnému. Konečně se ukázalo, že jeden z nich musí jít, aby zjednána byla rovnováha v práci. Odešel Vališ, muž ideální, a nastala doba jeho cest, jeho bojů a zkoušek, až zase po více než 10 letech vrátil se do práce jako náš kazatel, když byl Novotný nás už opustil. Vališ dal svědectví svým četným přátelům, i k Palackému zašel s biblí,⁷¹ ať mu připomenul, nač Palacký zapomínal.

⁷¹ Palacký bible nepřijal ovšem, odvolává se na celou sbírku vydání Pisma ve své knihovně.

Pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)